

„KÖSZÖNÖM, ISTEN, EZT A SZÉP VILÁGOT!”

Pályázat a Kárpát-medencében élő magyar általános és középiskolás diákoknak

A Palóc Társaság a honszerető költő és tanár, Sajó Sándor születése 150. évfordulója alkalmából pályázatot hirdet a költőnek a pályázati kiírásban felsorolt 25 költeménye tetszőleges módon történő ábrázolására.

Pályázni két művészeti ágban lehet.

I. A **képzőművészeti alkotás** mérete A4-es legyen. Egy pályázó legtöbb három képzőművészeti alkotással vehet részt a pályázaton A rajzok hátoldalára kérjük olvashatóan ráírni a pályázó nevét, életkorát, iskolája nevét és villámlevélcímét valamint a költemény címét, amelyhez a mű készült.

II. **Mozgóképi alkotással** is lehet nevezni a pályázatra. A mozgóképi pályamű a költő szülőföldjével kapcsolatos verse vagy versrészlete, illetve szülővárosa valamint egykori működési helyei mai arculatának egyéni nézőpont alapján történő feldolgozása legfeljebb 10 perces időtartamban. Az alkotást, amelynek tartalmaznia kell az alkotó adatait is, CD, DVD vagy SD kártya formában kérjük az alább megadott címre eljuttatni:

Palóc Társaság, 991 11 Ipolybalog (Balog nad Ipl'om, Kör u. 194

Illetve

z.urban@paloctarsasag.real-net.sk

A pályaművek beérkezési határideje 2018. május 31.

Eredményhirdetés 2018. november 9.

A legjobb alkotókat értékes díjakkal díjazza a képzőművészekből és mozgóképi alkotásban jártas szakemberekből álló értékelő bizottság.

Melléklet:

Sajó Sándor 25 költeménye, melynek ábrázolására pályázni lehet **(dőlt betűkkel jelölve a mozgóképi alkotásra javasolt költemények)**. A költemények a www.paloctarsasag.real-net.sk honlapon is olvashatók.

A drégelyi várromon,

Amerre én járok,

Apámról,

Az akácfa,

Az erdő mélyén,

A veréb,

Dal az édesanyáról,

Dal a szülőföldről,

Egy kis városban,

Gyerekség,

Harangszó az Ipoly partján,

Honfoglalás,

Ipolyság,

Kép,

Köszönöm, Isten, ezt a szép világot,

Lucika,

Magyar kereszt,

Magyarnak lenni,

Magyarnak születtem,

Magyar zászló,

Nagyapám,

Sárga virág,

Szülőföldem szép határa,

Tanítók ünnepén,

Van nekem egy könyvem

Pályázat - Köszönöm, Isten, ezt a szép világot!

Sajó Sándor 25 költeménye

A drégelyi várromon

Itt állok újra Drégely ormán
Hol egykor Szondi vére hullt;
Körülem, bennem búsmogorván
Susog az emlék, sír a múlt;
Az elhullt véren nincsen áldás,
Szívemben sincs, csak fájdalom,
A múlt mint néma szemrehányás
Borong az omló várfalon.

Ott lent is emlékek borognak:
A völgyön méla álmodás...
Zöldselymes réten az Ipolynak
Halvány ezüstje tétováz;
Messzebrül, észak távolából
Sötéten kéklő bús hegyek,
Elől a Szitnya orma bámul
S ködfátyolával integet.
Balról – csak széle látszik éppen –
Egy kicsi város néz felém;
Egy domb mögé bújt szégyenében,
De én pirúlok szégyenén!
Az a hely ott az Ipolyon túl
A szülőföldem énnekem,
Haragvó lelkem könnyre csordul:
Óh mért hogy mégis idegen?

Országhatáru lenn a völgyben
Az Ipoly lomhán kanyarog;
Két partján fásult bús közönyben
Pipálnak lomha magyarok;
Ha égne bennük Szondi vére,
Nem jobban, csak, mint bennem ég...
Ejh, nem méltó már hős nevére
E romlott, gyáva nemzedék!

Itt állok újra Drégely ormán,
De nem bírom már itt tovább.
Haragvó lelkem búsmogorván
Repül az ismert tájon át,
El innen! – jobb, ha völgybe térek,
Ott nincs a múltnak híre sem,
Ott majd, én tiprott, árva féreg,
Kisírom magam csendesen.

Amerre én járok

Drégelyi nagy erdő avarútját járom;
Maradék-hegyormon omladozó várrom;
A hegyről a völgybe le sem merek nézni,
Nem merem a múltat lelkembe idézni.
Hajh, mi lett a múltból s hajh, mi lett belőlem!
Vagyok kósza lélek pusztuló erdőben.
Magyar bútengerből idesodort írmag,
Amerre én járok, még a fák is sírnak...

Levelek a fákról földre siránkoznak,
Mint bronzszínű könnyek hullnak, hulladoznak;
Halálpillangói haldokló erdőnek
Görgeteges árkon bús halomba nőnek;
Fölöttem, alattam sír a levélzárpor,
Hová meneküljek a halálos gyászból?
Mi zokog a szélben? Múlt-e vagy jövő?
Amerre én járok, sír az egész erdő...

Apámról

Volt egy férfi, fenkölt lelkű és nemes,
Igazak közt első sorban érdemes;
Becsületes, tiszta lelke
A szemében világolt...
Ez a férfi az én édes apám volt.

Közönséges polgárember, nem egyéb,
Így élte le csöndesen az életét;
De ha kellett síkra szállni,
Kívánta a köz java:
Bölcsesség volt minden tette és szava.

Hittel, bátran, ahogy érzett, úgy beszélt;
Nem kereste, nem rettegte a veszélyt;
Érdem szerint becsült mindig
Ellenfelet, barátot,
Álnok módon soha senkit nem bántott.

Szegény ember gyakran kérte tanácsra;
Gőgös úrnak magát meg nem alázta;
Mint a tölgyet, vihar tépte,
Villámok is szaggaták:
Túrta, állta; de nem adta meg magát.

Mint apának, gyönyöre volt a család;
Gyönyörünk volt, ha hallhattuk bölcs szavát;
Ő tanított hűn szeretni
Embert, eszményt, nemzetet,

Igaz szívvel, ahogy ő is szeretett...

Temetőbe sok jó ember kísérte,
És áldották, úgy siratták: kár érte!
Porát jelző hideg kőnek
Ez lehetne irata:
Itt nyugszik egy igaz férfi, jó apa...

Az akácfa

Magyar népem kedves akácfája
Álmodozva heverek alája;
A virága: fehér gyönyörűség,
A gyökere: földhöz való hűség.

Őserdeink büszke ezeréve,
Ne nézz szánón ez új jövevényre,
Kit egy császár idegen hatalma
Ültetett az ősmagyar talajba.

Tisza táján hogyha jövevény is,
Szívre, szemre a mienk ő mégis;
Magyar érték: szívós törzse, ága,
Méztermő, illatos virága.

Mély gyökérrel mi földünkben nőve,
Magyar lélek áradoz belőle;
Magyar földnek szép jövevényfája,
Hogyne néznék szeretettel rája!

Én magam is... az én nemzetségem
Jövevényfa lehetett itt régen.
Ami rég volt, nem is igaz már az,
Vérem, szívem, régen magyar már az!

Jó akácfám, virulj csak, virágozz!
Más ég alá sose is kívánkozz!
Boldog másutt úgyse lennél többé,
Magyar fa vagy, az is léssz örökké.

A veréb

Bús ősz borong a Kárpátok alatt,
Dermesztve napfényt, szárnyas bogarat;
Ködfátylas csendben hallgat a határ,
S te már úton vagy, jó gólyamadár.

Indulsz te is már, sürgő fecskeraj,
Hisz igazad van, éhen itt ne halj;
Hisz igazad van: szomorú az ősz,

S ha új tavasz lesz, újra visszajősz.

Könnyű szárnyúak hasznos igaza:
Hol sok bogár van, ott van a haza;
Szomorú felhős magyar ég alatt
Mit keresnétek, kényes madarak?

Itt őszre jár most, aztán jön a tél,
Verébhád itt majd koldulgatva él;
Lent, messze délen most van kikelet,
S ti nem lehettek hitvány verebek.

Könnyű szárnyúak, jó, csak menjetek!
Én a verébről mondok éneket,
S dicsérem ezt a kicsi madarat:
Koldus, kopott, de hű és – itt marad!

Zord télen, majd ha éhség kergeti,
Jut kenyereimből morzsa is neki,
Szelíden hívom: jöszte közelébb
Osztályos társam, szürke kis veréb!

Lásd, egy a sorsunk, ez köt engem is:
Hűség e földhöz zordon télben is,
S bár soh'se érijünk enyhébb sugarat,
Szenvedve, sírva, ha így van megírva,
Élünk-halunk a magyar ég alatt!

Az erdő mélyén

Az erdő mélyén méla nyugalom;
Istenlehellet minden fuvalom;
Itt nem jár ember, hitvány, becstelen
Itt jószág, szépség, Krisztus van velem.

Ő itt a csend, a fény, az áhitat,
Mely árnyat, lombot s engem átítat;
Végigsimítja felhős homlokom
Ölébe hajlok s békét álmodom.

Az erdő mélyén csoda születik:
A szív nem érzi vérző sebeit
S míg boldog csendben éli e csodát,
Mindent megért és mindent megbocsát...

Dal a szülőföldről

A szívembe emlék csendül
Messze földről, idegenbül,
Idegenbül, onnan, onnan,

Ahol egykor otthon voltam.

Ahol egykor fölsarjadtam,
Honnan végkép elszakadtam,
S hova szívem visszafáj még,
Virul-e még az a tájék?

Nyit-e virág még a réten?
Zeng-e nóta a környéken?
Hűvös erdő ad-e árnyat
Turbékoló galambpárnak?

Hát a város, hát a népe,
Ifjúságom száz emléke?
A nagy utcán járva-kelve,
Van-e még, ki rám ismerne?

És visz a vágy sebes szárnyon,
És a tájat, ím, bejárom,
S búja ébred a szívemnek;
Engem itt már nem ismernek...

A szívembe emlék csendül,
Óh jaj, immár idegenbül;
Ezer emlék: csupa bánat,
A szemem is könnybe lábad.

A szemem is könnybe lábad,
És elhagyom ezt a tájat,
S nem maraszt más elmenőben,
Csak egy sír a temetőben...

Dal az édes anyáról

Én édes jó anyám, fölnevelő dajkám!
Te neved csendül most költő fiad ajkán;
S míg rólad beszélek, míg téged dalollok,
Szívemben az érzés imádságba olvad ...

Csak érzem, nem értem, mint gondtalan gyermek,
Égi nagy erejét a te szerelmednek;
S csak azt érzem most is, bár már férfi lettem,
A gyermeki hála milyen tehetetlen!

Eszmékért, elvekért óh mily gyönyör élni!
Föllángolhatsz értük – büszke, komoly férfi;
De édes anyádnak keblére borulva
Boldogabb vagy mégis, mert gyermek vagy újra.

Messze idegenben, járván a világot,

Lelhatsz – nem is egyet – szeretőt, barátot:
Feledhet az egyik, megcsalhat a másik,
De az anya szíve mindig rád sugárzik.

És lehetsz boldog is egy hű szívvel,
Szíved napja lehet lángoló szerelme;
Ölelése, csókja: mintha mennyben élnél, -
Földiebb az mégis anya szerelménél!

Légy fönt a magasban, légy porba tiporva:
Veled van jó anyád szeretet, gondja;
S ha minden öröm már elapadt előled,
Ő csak szeret egykép, - s nem kér semmit tőled ...

Szeret véghetetlen, szeret mondhatatlan,
Szerelme körülzsong száz meg száz alakban;
Gúnyold ki, taszítsd el: szíve búra dobban.
De szeret még úgy is, szentelt fájdalomban!

Én édes jó anyám, fölnevelő dajkám!
Terólad zeng a dal költő-fiad ajkán;
Megárad a szívem, míg téged dalolok.
S feltörő érzésem imádságba olvad ...

Egy kis városban

A kis városnak valahány utcája,
Egy idegen úr végesvéig járja;
Emlékek szárnyán erre-arra szálldos, -
Oly kedves neki ez a kicsi város.

Járókelő nép némán veszi szemre
S kíváncsín néz a méla idegenre;
Egy-egy tekintet a nyomába rebben:
Ki lehet vajjon? – nagyon ismeretlen.

Óh de az utcák: vén fák, kicsi házak
Mind rám ismernek, köszöngetve várnak;
A föld szíve is megdobban alattam:
Azért én, látod, a tiéd maradtam!

Köszönt a kis ház, melyben megszülettem,
A vén fa, melynek fészket szedgettem,
Az erdő, melyben búval bujdokoltam,
Az Ipoly, melyben kétszer fuldokoltam.

Minden lépésben: minden fában, kőben
Gyermekkoromnak tükre leng előttem;
Szívembe rezzen minden édes emlék: -
Idegen itt én hogyan is lehetnék!

S a szívem búja lassan mind fölolvad,
Száz emlék kész, hogy vidáman daloljak,
Mint a madár, mely ős fészkére szállva
Jókedvét ontja az egész határra...

Gyerekség

Valaha régen, vadonc gyerekkorban
Sokat játszadoztam országúti porban,
Kószáltam rétet, bolyongtam erdőt,
Dudorásztam nótát, mélézva kesergőt,
Heverészttem fűben, útszéli bokorban.

S valami a porbul lelkemre szitállott,
Fűszálon a földbül lelkembe szivárgott,
Vérembe ivódott valami a légbül
Tűnt gyerekkorombul nem tűnő emlékül:
Egy halk szomorúság, egy névtelen átok.

Kőfalak közt is ez a bú, e zordon,
Rajtam ül, nehezül, mint a köd az ormon;
Nagyvárosi ember, neveltje világnak
Soha meg nem érti, mi ez a búbánat,
Én magam sem értem, csak magamba' hordom.

Halk szomorún, mint régi gyerekkorban,
Heverészek most is útszéli bokorban;
Nap süt az égen, madár zeng az erdön...
Mélézva borongok nagymessze jövődön,
Gyerek vagyok most is, más sosem is voltam.

Hej, balga tünődés balga gyerekségen:
Ki lesz úr e tájon egy új ezer éven?
Hej, vén szomorúság, siratni botorság:
Hogy valaha itt, jaj, nem lesz Magyarország,
S ez a nap tovább süt akkor is az égen!

Harangszó az Ipoly partján

Odaát az Ipolyon túl
Lágy harangszó hangja kondul;
Méla völgyön szétsimulva,
Zsongva, zengve, bongva, csengve
Leng a légben, száll szívemre
S vonja lelkem messze múltba:

Benne zendül gyermekségem,
Benne zendül ifjúságom:
Lágy harangszó régesrégen

Épígy kondult Ipolyságon,
Völgy ölében szertehangzó.
Hullámozva föltarajzó,
Száz emlékkel szívre rajzó
Ismert édes szép harangszó...

Kicsi város, nagy határ...
Jó a játék, szép a nyár;
Szép a játék, ha bujósdi
S a szokás is, bármily ósdi:
Hogy akármily messze jár is,
A pandúr is, a zsvány is
Ebédelni hazajár...
Kongatják már a delet,
Érjük utól, ha lehet,
Pandúr, zsvány, itt a dél!
Akinek van fürge lába,
Szedje jól föl a nyakába.
Még harangszón hazaér!
Ne hagyd abba, jaj ne még!
Ha elhallgatsz, nincs ebéd!
Anyánk hangja már keres,
Tányérunkon hült leves...
Félig fülva, félig gyúlva
Mikor végre hazatoppan:

Szó zuhog az ifiúrra,
Anya szeme vészre lobban
Anya szava vészkiáltó,
De a szíve megbocsátó,
Szava sújt, de szíve véd,
S földolog, hogy van ebéd!

Ünnepreggel. Szép harangszó,
Ifjú szívet vágyra ajzó,
Égre lengve, szívre zsongva
Áhítatra hív templomba...
A harang oly lágyan zengő,
És a tájék oly merengő,
És az ég oly tiszta kék,
És a hangok kergetődzve,
Mint pillangók kék mezőkre,
Könnyű szárnyon és vidámon
Ömlenek magasba szét...
S a harangszó dallamán
Mint egy égi zenesóra
Mint mosolygó égi álom
Testesülve földi tájon
Lépedgél egy ifjú rózsza,
Szép virágszál, drága lány;

Ifjú rózsá, piruló,
Szerelmemnek viruló,
Nézem – s lelkem halk vidámság,
Csupa édes szép imádság;

Beharangszó kondul-zendül,
S ami égre száll szívembül,
Azt az érzést – gíngalang –
Zsongva-zúgva, bongva-búgva
Zengi mind a négy harang...

Harangszó az Ipolyon túl,
Tudom, sokszor gyászra kondul:
Kéklő égbolt elborul,
Fényes szép nap alkonyul,
Szép vidám nyár búsa őszi
S már sok gyászból ismerősül
Zúgó-búgó bús harangszó
Messze tájon ellebeg,
Mint az égen elviharzó
Barnán szálló fellegek...
Egyszer is, tán nemsokára,
Így bong majd a hangok árja
Nagy, komor gyászt zengetőn,
Mikor én már meg se hallom,
Ha fejem öledbe hajtom,
Szülőföldem: temetőm! ...
Elmulásról gíngallózva
Szól majd mind a négy harang,
Hangok árján ringatódzva
Száll a földbe bús koporsó, -
S mire elhal az utolsó
Bogyborékló méla hang:

Lelkem is már messze lengve
Száll a kéklő végtelenbe,
Végtelenbe, titkos égbe,
A jó Isten közelébe,
Mint szelíd, fehér galamb...

Honfoglalás

Harsog a kürt a vén Kárpát tetőin,
Új hont keresni jött el a magyar,
Végig tekint hős Attila hazáján
Megtelepedni ő is itt akar,
S hogy visszavívja ősei hazáját!
Nagy istenéhez küldi fel imáját.

És harczra készen vezeti le népét

Árpád vezér, a párduczos vitéz,
Ki, hogy ha kell, nagy ősei honáért
Elvérzeni, csatába menni kész. –
S felejtve fáradalmait az útnak,
Fehér lovat áldoznak a Hadúrnak.

„Őseink honának visszavívásában
Segíts Hadúr, te népem istene!
Kinek hatalma mindenképp felett nagy,
Tekints e népre, kérlek légy velem!”
Mond a vezér és föltekint az égre, -
Könnyes szemével a nagy messzeségre.

Küldi Zalánhoz egyik alvezérét
Gyors harczy ménen Árpád fejedelem:
„Mondd, szép szerével adja át hazáját,
Mert ő jogunk' én át nem engedem.”
Megy a követ; kérelme megtagadva.
„Csatára hát, önként ha át nem adja!”

Alpár határán nagy zivaj, rivalgás,
Harsog a kürt, a harczy dob perreg:
Csatára készen áll a magyar sereg.
- Bíz az amaz, ha látja, hogy csapatját
Kardjába helyezi emez bizalmát.

Nagy harczykiáltás tölti be a léget,
Egymásra ront a két vitéz sereg,
Árpád s Zalán elöl a sereg élén,
- A győzedelmet melyik kapja meg? –
Harczol vitézül mindkét fél csapatja,
A diadalt az is, ez is akarja.
De végre is győz a magyar vitézség
Erőt vesz az ellenség nagy hadán;
Riadva fut a vész elöl az ellen
Rémülve fut a meggyőzött Zalán.
- Áldást rebeg Árpád Hadúr nevére,
És aldomást iszik hős seregére.

Győz a magyar a többi ellenen is,
Nagy diadal kíséri fegyverét.
Oláh Geló, Szvatopluk és Maróth bán
Csatát veszítve hajtja meg fejét.
Hadúr segíti mindenik csatáját,
Hogy visszavívja ősei hazáját.

S Hadúr nevét kiáltva égre néz fel,
Térdére hull a hős magyar sereg:
„Te adtad, Isten, ősz hazánkat vissza,
Kérünk tehát, tartsd azt örökre meg!”

Hogy a veszélyt s a bajt hősen kiállva
Sokáig éljen a magyar hazája!”

Ipolyság

Kék ormok itt már fennsíkká simulnak,
A sík párkánya az Ipolyra lejt;
A párkány szélén, képe messzi múltnak,
Kéttornyú templom, patinásra vert;
Drégely felől a hajnal símogatja,
Két méla tornya nyugvó napba néz,
Tövén kis város kedves arculatja:
Kőhíd alatt az Ipoly vize ballag,
A kőhídon túl ligetes hegyaljak,
S a tájék rajza – kész.

Ráringatom most lelkemet a tájra,
Mint hold a fényét, felhőfátylon át;
Erdőn és utcán bolygok, mint az árva
S jaj! Nem lelem már tűnt lábak nyomát.
Egy kicsi ház még dalt zendít szívembe,
De azt is mintha sírból zengené
S hangjában mintha másvilág izenne,
Ráringatom még lelkemet a tájra
S vén bánatommal megyek, mint az árva,
A temető felé...

Kép

A kicsi város szennyes piacára
Mogorván gyűlnek fáradt alakok;
Szónoklat hangzik, melynek hallatára
Fojtott keservük fájón fölsajog.
A tömegben, mint vádló nyomorúság,
Sok sápadt asszony, éhező gyerek,
Előbb csak halkán, majd harsogva zúgják:
Munkát nekünk s munkánkért kenyeret!

Közel szomszédban, úri kert zugában,
Árnyékos lombok édes enyhiben
Adolf komornyik üldögél magában
S a jó ebédre jóízűn pihen.
Pipát, újságot lankadtan leejtve
Egymásba fonja két kövér kezét,
S míg ott kinn tombol a tömeg keserve,
Úgy hallja csak, mint altató zenét.

Egy-egy sugárfény játszadoz az árnyon,
Egy-egy bogárka lágyan döngicsél,
És Adolffal már incseleg az álom

Ott pillangózva szendergésinél;
Ott kinn az utcán új meg új zaj éled:
Gond és nyomorgás éjünk és napunk! –
S Adolf rábólint: Hajh, nehéz az élet
S bizony mindnyájan rabszolgák vagyunk...

Köszönöm, Isten, ezt a szép világot

Köszönöm, Isten, ezt a szép világot,
E szép világon ezt a sok csodát,
Mindent, mi bennem élt, dalolt, virágzott,
S szépséggel most is ölelőn fon át.

Szép volt: zöld erdőt járn andalogva,
Felcsodálkozni fényes csillagokra,
Szép volt a cigány síró hegedűje,
Mikor a szív is búsa könnyesült,
Szép volt a nyári nyugalom derűje,
S szép volt a vágy, mely sohasem teljesült...

Köszönöm, Isten, ezt a szép világot
S hogy megcsodáltam mindent, ami szép volt
S mitől szívemnek elbúcsúzni fáj,
És minden szépség legyen százszor áldott:
A zöld erdő, a csillagos nagy égbolt,
Az Ipoly völgye és az egri táj,
Fonyódi várhegy, kéklő Balaton,
S az én öröknagy magyar bánatom...

Lucika

Más gyermekit tanítom szépre, jóra,
Lelkük mélyén a szép s jó megfogán:
Sietek oszt', ha véget ért az óra.
És otthon termek vígan, boldogan.
Csöndes kis fészek enyhe melegétül
Kedvem fölújul, búm is olvadoz...
Ringó bölcsőbe angyal szállt az égbül:
Van egy kis lyányom, három hónapos.

Nevető bimbó büszke rózságon:
Úgy ringatózik anyja kebelén!
Csicsijja, csijja! Ó az én világom,
Mióta ő van, kétszer élek én;
Mióta ő van, százszor szebb az élet,
Küzdelve, gondja immár nem nehéz,
Csüggedt reményem benne újra éled,
S hitem, bizalmam szebb jövőbe néz.

Aranyos kedvét amikor kitárja,
A mi kis házunk csupa napsugár;
Vetekszünk érte én meg a mamája,
S ő ingva-lengve kézről-kézre jár.
Szeretőn, féltőn veszem a karomba
És állok, lesve hangját, mosolyát:
Ő pici száját halkán félre vonja,
S gügyög aztán, hogy ringassam tovább.

S a mulatságnak nincsen hossza-vége,
És táncolok, és dalolok neki;
Mosoly az ajkán, mosoly a szemébe:
A dalt, a táncot nagyon szereti.
Rám néz hálásan, gügyög egyre szebben,
Hogy teljesítem tisztetem emberül,
Aztán az álom pillájára rebben,
Csicsijja, csijja! És elszenderül.

Állok fölötte és nézem sokáig,
És könnybe lábbad lassan a szemem;
Rögös utamra egy sugár világít:
Nem meddő immár múltó életem!
Oh ez az érzés, ez az enyhe béke,
Több a világnak minden fényinél:
Szemem hálásan emelem az égre,
Szerető szívem bízik, hisz, remél...

Magyar kereszt

Keresztet vitt az Úr Golgotára,
Azóta szép s jó mind e jelben él;
Az üdvösségnek szenvedés az ára:
Boldog, ki sír és sírva is remél;
Áldott tövében megváltó keresztnek
Csak Krisztust nézzed, ne a Golgotát,
S ha gyötrött vállad sajtó kínra reszket,
Ajkad-harapva némán menj tovább.

Avagy, ha hordod magyar sors keresztjét
S tudsz magyar lenni megtiportan is:
Érezd és hirdesd: ami nincs most, lesz még,
S verdesd a szárnyad lenni a porban is;
Erdély keserve szívedből sikongjon,
A Lomnic-csúcsról lengjen rád a gyász,
Viharzó vágyad zúgjon minden ormon:
Lesz kikelet még, lesz föltámadás!

Piruljon arcod: gyúljon rá a szégyen,
Kiáltson ajkad: hallja a világ!
És vájj sebedbe: csak hadd fájjon, égjen,

A lélek él, ha nagy hit lengi át;
Ha hitet adott Isten a magyarnak,
Csorduljon ez mint dúslevű gerezd
S legyen sarkallód minden ősi parlag
És édes terhed a magyar kereszt...

A szent jel int és hív és vár a munka,
Az út nehéz s a cél oly messze még!
A meddő gyászt a balsors már megunta,
Küzdj, szenvedj, fáradj, ifjú nemzedék!
Bús ugarunknak lesz még aratása,
Csak törjed, túrjad, magyar ifjúság,
Hogy megzendíthesd új föltámadásra
A magyar élet büszke himnuszát!

Magyarnak lenni

Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Magasba vágyva, tengni egyre – lent;
Mosolyogva, mint a méla őszi táj,
Nem panaszozni senkinek, mi fáj;
Borongni mindig, mint a nagy hegyek,
Mert egyre gyászlik bennünk valami:
Sokszázados bú, melyet nem lehet
Sem eltitkolni, sem bevallani.
Magányban élni, ahol kúsza árnyak
Bús tündéreként föl-fölsírdogálnak,
S szálaiból a fájó képzeletnek
Feketefényű fátylat szövögetnek
És bús, és gyászt, és sejtést egybeszöve
Ráterítik a titkos jövőre...
Rabmódra húzni idegen igát,
Álmodva rólad: büszke, messzi cél,
S meg-megpihenve a múlt emlékeinél,
Kergetni téged: csalfa délibáb!
Csalódni mindig, soha célt nem érve,
S ha szívünkben már apadoz a hit:
Rátakargatni sorsunk száz sebére
Önámításunk koldúsrongyait.
Én népem! Múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!

Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Küzdelmet, fájót, végesvégtelent.
Születni nagynak, bajban büszke hősnek,
De döntő harcra nem elég erősnek;
Úgy teremődni erre a világra,
Hogy mindig vessünk, de mindig hiába:
Hogy, amikor már érik a vetés,
Akkor zúgjon rá írtó jégverés...

Föjlajzott vággyal, szomjan keseregve
A szabadító Mózeset várni egyre:
Hogy porrá zúzza azt a szirtfalat,
Mely végzetünknek kövült átkául,
Ránknéz merően, irgalmatlanul,
S utunkat állja zordan, hallgatag.
Bágyadtan túrni furcsa végzetünk',
Mely sírni készítő tréfát űz velünk,
S mert sok bajunkat nincs kin megtorolni:
Egymást vádolni, egymást marcangolni!
Majd, fojtott kedvünk hogyha megdagad,
Szilajnak lenni, mint a bércpatak,
Nagy bánatoknak hangos lakzóján
Nagyot rikoltni: hajrá, Húzd, cigány!
Háborgó vérrel kesergőn vigadni,
Hogy minekünk hajh! Nem tud megvirradni,
Hogy annyi szent hév, annyi őserő,
Megsebzett sasként sírva nyögdelő,

Mért nem repülhet fönn a tiszta légben,
Munkás szabadság édes gyönyörében,
Hogy mért teremtett bennünket a végzet
Bús csonkaságnak, fájó töredéknek
Tombolva inni hegyeink borát,
Keserveinknek izzó mámorát,
S míg vérünkben a tettvágy tüze nyargal,
Fölbúgni tompa, lázadó haraggal,
S mikor már szívünk majdnem megszakad:
Nagy keservünkben,
Bús szégyenünkben
Falhoz vágni az üres poharat...
Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!

De túl minden bűn, minden szenvedésen,
Önérzetünket nem feledve mégsem,
Nagy szívvel, melyben nem apad a hűség,
Magyarnak lenni: büszke gyönyörűség!
Magyarnak lenni: nagy s szent akarat,
Mely itt reszket a Kárpátok alatt:
Ha küzködőn, ha szenvedőn, ha sírva:
Viselni sorsunk, ahogy meg van írva?
Lelkünkbe szíva magyar földünk lelkét,
Vérünkbe oltva ősök honszerelmét,
Féltőn borulni minden magyar rögre,
S hozzátapadni örökkön-örökre!

Magyarnak születtem

Magyar vagyok. Petőfi

Magyarnak születtem. Bölcsőm puha fája,
Édes anyám keble azzá ringatott;
Érzés ez: hatalmas, mint a tenger árja.
S mint gyöngyöző vízcsopp, oly tisztán ragyog.
Napfényben a vízcsopp szívárványszínt játszik,
Épp úgy ez az érzés szívem rejtekén:
Lelkes büszkeségtől könnyhullató gyászig
Ezer változatját mind átérzem én.

Magyarnak születtem. Óh e kiváltságban
Arcomon az érzés büszkébbre pirul:
Nemzeti létünkben ami fénysugár van,
Mind lelkembe árad múltak ormirul!
Fenséges küzdelemnek szárnyaló csodái,
Dicsőséges hősök, véres viharok!
Rajtatok hevülni, titeket csodálni –
Van-e gyönyör ennél szentebb és nagyobb.

Magyarnak születtem. Kebelembe hordom
Tünt századainknak fájó örökét:
Kedvembe', ha víg is, van valami zordon,
Mint sorsunkba' mindig valami sötét...
Tünő reményeinket úgy siratjuk egyre,
Mint a megcsalt szív a hűtlen szeretőt,
S mintha jövendőkön mindig gyász lebegne,
Melyet egy bús végzet titkos keze szőtt...

Magyarnak születtem. Szeretem e földet
Büszke szegénységben, bús gyönyörrel én;
Más nemzet gyermeke gúnyos nyelvet ölthet,
Nincs hivatás, szentebb, e föld kerekén!
Boldogabb nép sarja kicsinyelve szánhat,
Ezt a csodás érzést hogy is értené!
Óh de honszerelmem gyűlöletre lázad,
Ha rút árulás tör idegen felé.

Magyarnak születtem. Gyűlölt ellenségem,
Aki köztünk él bár, mégsem él velünk;
Idegen bolygóként jár a magyar égen
S fennen vigad, míg mi némán szenvedünk;
Gúny neki érzésink tiszta szentegyháza,
Lelkén szennyes érdek, bűnös vágy hevül,
S féltett eszményeinket gyáván meggyalázva
Él magyar kenyéren s ah! Büntetlenül.

Magyarnak születtem. Áldom ezt a sorsot:
Dicsőség, szegénység égi végzetét;
De jött-mentnél jobban gyűlölöm a korcsot,

Aki megtagadja magyar nemzetét!
Honát pazarolva bolyong a világon,
Itthon léha gőg van szívében és szaván,
Bús haragom üszkét a szemébe vágom:
Félre innen hitvány, ez az én hazám!

Magyarnak születtem. Szeretve, gyűlölve
Virrasztom a nemzet jogos álmait,
Érte buzdulok föl búra vagy örömré,
Érte gyúl szívemben a kétség s a hit;
Érte száll fohászsom az Ég trónusához:
Adjon a magyarnak lelkes nagy erőt,
Hitvallása légyen: hűség a hazához
És szeresse bölcsen, férfitettel őt!

Magyarnak születtem! Ünnepeken szőtted
Számomra e sorsot népek Istene!
Honszerelmem lángját fölgyújtom előtted,
Ítéld meg: hiúság nem gyúl-e vele.
És ha van még árnyék ezen a szerelmen,
Óh világosítsd meg vágyó lelkemet:
Taníts meg, én Uram, milyennek kell lennem,
Hogy igazabb, hívebb, jobb magyar legyek?

Magyar zászló

Iskolai ünnepre.

Mikor csatába viszik a katonát,
Fölesketik az ezred zászlajára:
Hogy tűzön-vízen, minden poklon át
Követi híven s harcait megállja;
S küzd, fárad érte mindig emberül,
Hogy tiszta színén soha folt ne essék;
E célért élni rendületlenül
Nehéz dicsőség, boldog kötelesség.

Ím, itt a zászló, ifjú katonák!
Esküdjete a magyar lobogóra:
Hogy követitek minden poklon át
S egyiketek sem lesz soha árulója!
Nem kell nagyhangú esküt tennetek:
Csak nézzetek rá édes, tiszta hévvel
És dobbanjon meg ifjú szívetek
Magyarságtoknak büszke érzetével!

Hitvány, akit ez érzés nem hevít,
Ha nincs, mit szívét lángolásra szítja;
Hidegen nézi zászlónk színeit
S megszentelt selymét ronggyá aljasítja.

Ki lelke mélyén ember és magyar:
Eszményeinknek képét festi rája,
S legyen bár sorsunk gyász vagy diadal,
A harcot érte hűséggel megállja!

Nemzetlétünknek fenséges jele,
Magyarságunknak büszke foglalatja.
A honfiézés egybeforr vele
S keble oltárán szentséggé avatja;
A csüggedőben megifjul a hit,
Edzettebb lesz a harcok lelke tőle,
Munkára serkent, biztat és tanít
A rajta lengő bűvös szó: előre!

E szóra egykor, hősök harcterén
Csodákat művelt égő honszerelmünk;
Ma más munkára int az őserény,
Más fegyverrel kell diadalra kelniük.
Előre! tette! – vívd a nagy csatát
Ezernyi munka hős verejtékével:
Emeld magasra sorsunk zászlaját
A szíved, elméd, karod erejével!

Szeresd e zászlót, magyar ifjúság!
Jertek köréje, harcok katonái!
Honszeretetek zengve himnuszát,
Szent hivatás itt hadisorba állni!
Csókdossa napfény: legyen ragyogó,
Lengesse hírnév: egész világ lássa!
Egyetlen kincsünk ez a lobogó:
Ezzel kell jutnunk szebb föltámadásra!

Nemzetlétünknek fenséges jele,
Nagy álmainknak féltett lobogója!
A szem, ha ránéz lélekkel tele,
Rebbenjen Isten kék egére róla;
S hálát rebegve míg magasba hat
A honfiézés szárnyaló fohásza:
Keljen belőle magyar öntudat
És nyíljon ajkunk ilyen vallomásra:

E hármasszín a lelkemen ragyog,
Számomra nincs szebb ezen a világon;
E lobogót én, mert magyar vagyok,
Hűséggel védem, szeretettel áldom;
Kalaplevéve hódolok neki,
Mint a hívó a Krisztus keresztségnek,
Mert magyarságom hitét lengeti,
S a jövődőt is akként hirdeti,
Hogy ő az út, az igazság, az élet!

Nagyapám

Az én nagyapám haja hófehér
Magyarországon lakunk, ő meg én,
De mégis nagyon messze van szegény.

Vannak ott erdők, szép nagy zöld hegyek,
Karácsonyfából álló fenyvesek,
Nyaralni oda mégsem mehetek.

Piros alma terem az almafán,
Abból sem küldhet nékem nagyapám,
Pedig az ő faluja is hazám.

Másképp lesz ez, tudom, nemsokára,
Ha megnövünk mi is akkorára,
Együtt megyünk az ő falujába.

Visszavesszük a kerti almafát,
A zöld erdőt, az ős magyar Hazát,
A fehérhajú szegény nagyapát.

Sárga virág

„Sárga virág, ha leszakítanálak”...
Régi nóta, szárnya van a szavának;
Szárnya nő a lelkemnek is belőle,
Száll, száll messze, ipolysági erdőbe.

Sárga virág, ha leszakítanálak,
Kereslek is, de sehohsem talállak;
Másé lettél, tudom, meg is hervadtál,
Az én nyaram – az is régen meghalt már.

Sárga virág, ha leszakítanálak,
Száll a lelkem, most is ott jár tenálad,
Visszaszállva gyászfelhő lesz belőle,
Sírva borul ipolysági erdőre...

Szülőföldem szép határa...

„Szülőföldem szép határa,
Meglátlak-e valahára?” –
Így tanultam, gyerek voltam: -
Szót szavaltam, dalt daloltam,
Azt se tudtam, mit jelent...

Ott a völgyi szép határban
Erdőt, mezőt vígan jártam,
Hímes réten, erdőárnyon

Velem járt ott ama tájon
Ifjúság és szerelem.

Hívogat még az a tájék,
Szívem most is odafáj még,
Temetőben, süppedt sírra
Leborulnék most is sírva
S odamennem nem szabad.

Szülőföldem szép határa,
Rab vagy te most, én meg árva;
Nem úgy van már, mint volt régen,
Bús szívemmel meg se kérdem:
Látlak-e még valaha.

Szülőföldem, Isten hozzád!
Jaj, nem vagy már Magyarország!
Lesz tán még úgy, mint volt régen,
De én azt már meg nem érem,
Én addigra meghalok...

Tanítók ünnepén

Zengetnék ódát, ám mit ér az ének?
Túl úgyse hangzik e terem falán;
Egy percre jó csak, megszokott zenének,
Ha egy-két szíven átsuhan talán;
Magyarságunknak halk áhítatára
Száz fennkölt érzés gyúlhat idebenn,
Ott kint az élet mindennapi árja
Egykedvűn mormol, zord és idegen.

Elvész az árban sok szép magyar eszme
És sok nagy érzést bús köd fojtogat;
Közöny fagyában sugarat keresve
Árván bolyong a magyar gondolat;
Magunk dús földjén csak tallózva élünk,
Csak szépszó tenget s csüggeteg remény,
Csak döcögünk s hajh, célhoz sosem érünk,
Önámításunk rozzant szekerén.

Ha van még út egy szebb magyar jövőbe,
Most Te mutasd azt, Eötvös szelleme!
Idézlek újra, eszmék görgetője,
Halálos szomjan, kétséggel tele!
Egy hegycsúcs int a messze vak homályon,
Vezess útjára, bármily zord s merész:
Add, hogy lelkünkben akaratra váljon
Az álmodott vágy: nemzetnevelés.

Óh bár ne vennők e nevet hiába,
Bár megtalálnók végre minmagunk!
Egy bús ítélet vádló trombitája
Bár ránkharsonná: bűnösök vagyunk!
Riasztaná föl lelket döbbenése
És hívná tette ezt a nemzetet:
Ha van erőd még újjászületésre,
Ott kint, a nép közt kell azt kezdened!

Nagy aratása volt itt a halálnak,
Pusztulni mindig jól tudott e nép...
Erdőink csonkás, üszkösödve állnak
Viharzó évek bús emlékekép';
A legszebb szálfák ezrivel kidőltek
S az új hajtás oly gyöngye, oly kevés,
Sok-sok sebét a rettentő időknek
Te gyógyítgasd most, nemzetnevelés!

Ápolni népünk sorvadó virágát,
Barázdát vonni dudvás ugaron,
Új bajtól óvni új fák gyöngye ágát,
Hogy fölvirulhass, vérző magyarom:
E gondolat oly szép, oly andalító,
S munkának oly nagy, óh ki végzi el?
Jőjj, napszámoshad, jó magyar tanító,
Te vagy, akinek ezt is tudni kell!

Jőjj, napszámoshad, sorsnak mostohája,
Bús büszkeségben munkás és szegény:
Áradj szét minden bánatverte tájra
Vigasztásul gyászunk mezején!
Óh jőjjetek mind, Eötvösünk nevében,
S apostolokként járva szerteszét:
Kint falvainkban, ott az árva népben
Építsétek meg Árpád nemzetét!

Ha volna hangom, egy országra hangzó,
Szívekbe zúgnék vádat, bűt, panaszt
S hirdetném, mint az Igét a harangszó:
Egy őserőnk van: a magyar paraszt!
S ha volna hangom, hirdetném rivalgón:
Ki érte fárad, hála illeti!
Kik annyi kincset tékozlunk pazarlón,
Teremtsünk végre jobb sorsot neki!

Dicsőség neked, jó magyar tanító,
Bimbózó lelket híven nevelő!
Jót megnövesztő, rosszat megjavító,
Tudást kovászként gerjesztő erő!
Magyar lelkeknek gazdag televényét

Ki széppel-jóval teleülteted
És fölsarjasztod nemzetünk reményét,
Magyar tanító, dicsőség neked!

Mint bujdosó nap bús ködét az égnek,
Menj, járd tovább is a nehéz utat!
Tán lesz még itt is derültebb az élet
S újjá cseréli elnyűtt sarudat...
Ha magyarabb lesz minden magyar elme,
Megjő a jobb kor s jobb sorsod vele:
Betelik majd az eszmék győzelme
S benned dicsőül Eötvös szelleme!

Van nekem egy könyvem

Van nekem egy könyvem,
Régi kopott jószág:
Csupa zengő álmom,
Csupa szép valóság.

Tízestendős voltam:
Föléje hajoltam,
Belegyönyörödtem,
Belőle daloltam.

Büszke gyerekségem,
Érző ifjúságom,
Benne van e könyvben
Egész magyarságom!

Álmodozva hajlok
Mostan is reája:
Áradj a szívembe
Ezerév csodája!

Áradj a szívembe
Örökszép magyarság:
Petőfi, Petőfi,
Szerelem, szabadság!

Igézet fog el egy
Szent emlékezetben
S áldom az Istent, hogy
Magyarnak születtem...